

Dosarul nr. 3ra-469/19

Prima instanță: Judecătoria Bălți, sediul Sîngerei (jud. I.Popescu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. Iu.Grosu, A.Ciobanu, A.Garbuz)

DECIZIE

22 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Mariana Pitic
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de Ion Ciobanu,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Ciobanu
împotriva Primăriei comunei Biliceniei Vechi, r-nul Sîngerei cu privire la
acordarea în proprietate privată a cotelor de teren,

împotriva deciziei din 6 decembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care
a fost admis apelul declarat de Ion Ciobanu, a fost casată hotărârea din 3 iulie
2018 a Judecătoriei Bălți, sediul Sîngerei și a fost pronunțată o hotărâre nouă
prin care a fost respinsă cererea lui Ion Ciobanu cu privire la repunerea în
termen a acțiunii și a fost respinsă acțiunea ca fiind depusă tardiv,

c o n s t a ț ă:

La 27 martie 2018, Ion Ciobanu a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Primăriei comunei Biliceniei Vechi, r-nul Sîngerei cu privire la
acordarea în proprietate privată a cotelor de teren.

În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamantul a indicat că în
perioada anilor 1991-1994 a activat în calitate de pomicultor la livada
Colhozului comunei Biliceniei Vechi, r-nul Sîngerei, iar în anul 1994 a început
studiile în mun. Chișinău.

A indicat că toți muncitorii care au activat în Colhozul comunei Biliceniei
Vechi, r-nul Sîngerei în perioada anilor 1991-1994 au primit cotă de teren, însă
deși dânsul a avut dreptul de a-i fi repartizată cota de teren echivalent, acesta nu
a beneficiat de acest drept, motiv pentru care s-a adresat cu o cerere Primăriei
comunei Biliceniei Vechi, r-nul Sîngerei, solicitând atribuirea cotei de teren
echivalent, însă a primit refuz, deoarece stabilirea cotei de teren echivalent, care
se atribuie în proprietate privată, a fost o atribuție exclusivă a comisiilor

funciare, a căror mod de formare, atribuții și sarcini, au fost reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 130 din 2 martie 1992, care însă la moment este abrogată.

În opinia reclamantului, refuzul Primăriei comunei Biliceni Vechi, r-nul Sîngerei este unul neîntemeiat și ilegal, deoarece prin acțiunile pârâtei i-a fost încălcat dreptul la acordarea în proprietate privată a cotei de teren.

Din aceste considerente, Ion Ciobanu a depus prezenta cerere de chemare în judecată, solicitând repunerea în termen a acțiunii, obligarea pârâtei Primăria comunei Biliceni Vechi, r-nul Sîngerei de a-i atribui în proprietate privată cota de teren echivalent de 1,35 ha la care este îndreptățit și încasarea din contul pârâtei în beneficiul său a prejudiciului material (venitul ratat) și moral în sumă de 161500 lei.

Prin hotărârea din 3 iulie 2018 a Judecătorei Bălți, sediul Sîngerei, cererea de chemare în judecată depusă de Ion Ciobanu a fost respinsă ca depusă tardiv.

Prin decizia din 6 decembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, a fost admis apelul declarat de Ion Ciobanu, a fost casată hotărârea din 3 iulie 2018 a Judecătorei Bălți, sediul Sîngerei și a fost pronunțată o hotărâre nouă prin care a fost respinsă cererea lui Ion Ciobanu cu privire la repunerea în termen a acțiunii și a fost respinsă acțiunea ca fiind depusă tardiv.

Invocând ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, la 20 februarie 2019 Ion Ciobanu le-a contestat cu recurs, solicitând în urma concretizării recursului suplimentar din 6 martie 2019 admiterea recursului, casarea integrală a actelor judecătorești ce constituie obiectul prezentului recurs cu pronunțarea unei hotărâri noi, de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursurilor s-au indicat motivele de drept și de fapt invocate în cererea de chemare în judecată și în cererea de apel anexate la dosar, suplimentar invocându-se că instanța de apel eronat a respins cererea cu privire la repunerea în termen a acțiunii și a respins acțiunea ca fiind depusă tardiv.

Ca urmare, instanțele de judecată s-au eschivat de la exercitarea obligației impusă prin lege, de înfăptuire a actului de justiție, au examinat superficial circumstanțele cauzei, nu au intrat în esența litigiului și nu au apreciat toate circumstanțele și probele existente ale cauzei (f.d.97-100).

În conformitate cu art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Curtea de Apel Bălți a pronunțat decizia recurată la 6 decembrie 2018 (f.d.89). Astfel, recursul declarat la 20 februarie 2019 (f.d.97) este în termen având în vedere că recurentul a recepționat actul judecătorec contestat la 4 februarie 2019 (f.d.95)

De menționat, că deși litigiul enunțat a fost repartizat spre examinare cu indicile 3, ceea ce presupune că cauza respectivă urma a fi examinată în

procedura contenciosului administrativ, Colegiul reține că obiectul litigiului – acordarea în proprietate privată a cotelor de teren este unul funciar și ține de competența instanțelor de drept comun. Respectiv, litigiul enunțat urmează a fi examinat în procedura contencioasă generală.

Completul Curții Supreme de Justiție a considerat recursul depus de Ion Ciobanu admisibil și fără a prejudicia fondul a fost dispusă judecarea acestuia de către completul din 5 judecători.

În conformitate cu art. 441 Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărîrii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia din 6 decembrie 2018 a Curții de Apel Bălți și de a remite cauza la rejudecare în instanța de apel.

În motivarea concluziei enunțate se rețin următoarele argumente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

După cum denotă actele cauzei, înaintând la 27 martie 2018 prezenta cerere de chemare în judecată, Ion Ciobanu a solicitat repunerea în termen a acțiunii, obligarea pârâtei Primăria comunei Biliceni Vechi, r-nul Sîngerei de a-i atribui în proprietate privată cota de teren echivalent de 1,35 ha la care este îndreptățit și încasarea din contul pârâtei în beneficiul său a prejudiciului material (venitul ratat) și moral în sumă de 161500 lei (f.d.3-5,12-14,24-26).

Judecând cauza în fond, prima instanță având ca obiect atribuirea în proprietate privată a cotei de teren și examinând cauza în ordinea contenciosului administrativ a ajuns la concluzia de a respinge cererea de chemare în judecată ca fiind depusă tardiv (f.d.47-49).

Judecând apelul declarat de Ion Ciobanu și examinând cauza în procedura contencioasă generală, instanța de apel prin decizia din 6 decembrie 2018 a conchis asupra netemeinicii cererii de repunere în termen a acțiunii, pe care a respins-o, iar acțiunea a respins-o ca tardivă (f.d.90-92).

Colegiul, examinând legalitatea deciziei instanței de apel, fără a administra noi dovezi, reiterează, că aceasta urmează a fi casată, deoarece s-au constatat erori judiciare care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, pornind de la următoarele.

Prin prisma art. 6 pct.1 din Convenția Europeană, precum și prin prisma jurisprudenței Curții Europene, dreptul de acces la justiție nu poate fi absolut, el poate implica limitări, inclusiv de ordin procedural, cât timp acestea sânt rezonabile și proporționale cu scopul urmărit.

Accesul la justiție poate fi limitat, în special prin instituirea condițiilor de admisibilitate, domeniu în care statul se bucură de o anumită marjă de apreciere. Aceste limitări trebuie să urmărească un scop legitim, asigurându-se o proporționalitate între interesul persoanei și scopul legitim urmărit (Guerin contra Franței, 29 iulie 1998, § 37). Totuși, limitările nu trebuie să reducă la zero esența acestui drept.

Regulile de procedură au scopul de a asigura o bună administrare a justiției și, în special, a asigura securitatea raporturilor juridice, iar cei implicați în proceduri trebuie să se aștepte ca aceste reguli să fie aplicate (Miragall Escolano ș.a. contra Spaniei, 25 ianuarie 2000, § 33).

Curtea Europeană a statuat că, dincolo de limitele care circumscriu conținutului acestui drept, există loc pentru restrângeri aduse implicit.

Dreptul de acces la o instanță de judecată impune, prin însăși natura sa, a fi reglementat de către stat, reglementare care poate fi variabilă în timp și spațiu, în funcție de nevoile și resursele comunității și ale indivizilor (Ashingdane contra Regatului Unit al Marii Britanii).

În jurisprudența sa Curtea Europeană a indicat că, în elaborarea unei astfel de reglementări, statele se bucură de o anumită marjă de apreciere. Cu toate acestea, limitările nu trebuie să restrângă dreptul de acces într-atât, încât să fie atinsă însăși substanța sa.

Prin Hotărârea nr. 16 din 28 mai 1998 Curtea Constituțională a afirmat că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi.

În conformitate cu pct. 65, 66 din Hotărârea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003, sub aspect procesual, accesul liber la justiție se materializează în prerogativele pe care le implică dreptul la acțiune, ca aptitudine legală ce este recunoscută de ordinea juridică oricărei persoane fizice sau juridice care pretinde un drept împotriva unei alte persoane ori are un interes pentru constatarea existenței sau inexistenței unui drept.

Curtea a reiterat că, nu este sarcina sa de a substitui instanțele judecătorești naționale în procesul de interpretare a legislației naționale. Le revine, în primul rând, autorităților naționale, îndeosebi instanțelor judecătorești, să soluționeze problemele apărute la interpretarea acesteia. Acest principiu se aplică, în special, interpretării de către instanțele judecătorești a prevederilor cu caracter procedural, cum ar fi termenul de prescripție pentru inițierea acțiunilor judecătorești.

Sarcina Curții se rezumă la stabilirea faptului dacă efectele unei asemenea interpretări sunt compatibile cu Convenția, în general, și cu principiul securității raporturilor juridice garantat de articolul 6, în special (*Platakou v. Greece*, nr. 38460/97, § 37, ECHR 2001-I).

Astfel, prin prisma legislației naționale, instanța de recurs, urmează să examineze dacă instanța de apel a aplicat corect legislația ce ține de aplicarea termenului de adresare în instanța de judecată cu acțiune.

Într-adevăr, conform art. 12 din Codul funciar, comisiile funciare stabilesc cota de teren echivalent care se atribuie în proprietate privată salariaților din întreprinderile zootehnice intergospodărești, inclusiv pensionarilor din aceste unități economice. Salariaților și pensionarilor din întreprinderile zootehnice intergospodărești, care nu dispun de terenuri agricole supuse privatizării, cota de teren echivalent li se atribuie la locul de trai. Toate operațiunile de atribuire a cotei de teren echivalent se desfășurează, ținându-se cont de situația de la 1 ianuarie 1992. Autentificarea dreptului de proprietate asupra cotei de teren echivalent se face în baza hotărârii autorităților administrației publice locale prin eliberarea unui titlu ce confirmă acest drept.

Totodată, conform art. 13 din Codul funciar, primăria, în baza propunerii comisiei funciare și ținând cont de dorința proprietarilor cotelor de teren echivalent, va lua o decizie de atribuire a terenurilor cu un număr egal de grade-hectare sau a terenurilor cu suprafața egală fără a lua în considerare bonitatea solului sau a terenurilor cu suprafața egală, dar luând în considerare bonitatea medie a solului câmpului respectiv. Primăria satului (comunei) sau orașului eliberează titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren pentru fiecare teren, înregistrează proprietarii terenurilor în registrul cadastral al deținătorilor de terenuri și, la cererea deținătorului de teren, stabilește hotarele terenului în natură (pe loc).

Iar prin prisma art. II alin. (3) din Legea nr. 173-XIV din 22 octombrie 1998 pentru modificarea și completarea Codului funciar, pretențiile ce țin de atribuirea cotelor de teren echivalent vor fi prezentate primăriilor satelor

(comunelor) sau orașelor respective pînă la 1 ianuarie 1999. După expirarea acestui termen, pretențiile nu vor fi examinate.

Cu toate acestea, Colegiul menționează că referirea instanței de apel la aceste prevederi legale în sensul respingerii repunerii în termen a acțiunii și a respingerii acțiunii ca tardivă nu este relevantă, or, reclamantul nu poate fi repus în termenul de adresare a acțiunii, deoarece termenul prevăzut de Codul funciar prin care pretențiile ce țin de atribuirea cotelor de teren echivalent vor fi prezentate primăriilor satelor (comunelor) sau orașelor respective pînă la 1 ianuarie 1999 nu constituie un termen de prescripție pentru adresarea cu acțiune în instanța de judecată, ceea ce denotă că instanțele de judecată urmau să examineze fondul cauzei prin prisma normelor relevate.

Respectiv, Colegiul consideră că respingerea acțiunii ca fiind tardivă în circumstanțele date afectează grav dreptul recurentului-reclamant Ion Ciobanu la un proces echitabil.

Ca consecință, această circumstanță este apreciată de către Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție drept o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs. Or, instanța de apel nu s-a expus asupra fondului cauzei.

În aceste circumstanțe se atestă că instanța de apel a interpretat eronat normele de drept material cu privire la termenul de adresare cu cerere de chemare în judecată și luând în considerare că cauza a fost examinată în ordine de apel doar prin aspectul tardivității acțiunii, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a trimite cauza la rejudecare în vederea examinării fondului cauzei.

Ca urmare, în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii. De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

În contextul dat, instanța de recurs reține că cele descrise cert indică la examinarea superficială a apelului, fără a fi supusă controlului temeinicia și corectitudinea soluției date de prima instanță prin prisma prevederilor legale.

În speță, prezintă relevanță și faptul că folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, reieșind din specificul acestuia, presupune prin sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe a situației de fapt, care, este diferită de la caz la caz.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și rejudecând cauza, să emită o decizie întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Ion Ciobanu.

Se casează decizia din 6 decembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Ciobanu împotriva Primăriei comunei Biliceni Vechi, r-nul Sîngerei cu privire la acordarea în proprietate privată a cotelor de teren, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

judecătorii

Mariana Pitic

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Tamara Chișca-Doneva